

29-7-2008

Tramuntanades

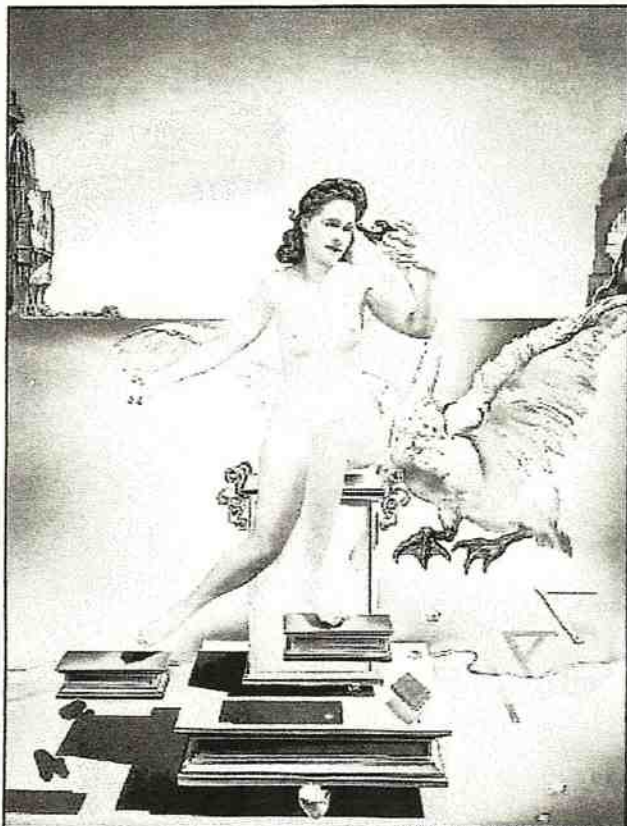
Xavier Barral i Altet

L'Empordà ha estat sempre un referent absolut en l'obra de Salvador Dalí. Ja ho deia Joan Josep Tharrats, un altre cadaquesenc adoptat, quan explicava que ningú com Dalí no ha donat una versió tan real del paisatge mediterrani, de l'Empordà i de Cadaqués: "Allò que en els impressionistes eren boires, deliquescències, perfums lluminosos, pluja, atmosfera en fi, en els quadres de Dalí tot és net i precís". El mateix Salvador Dalí dona una descripció literària de com veu el paisatge de Cadaqués: "Quines són la primordial bellesa i excel·lències d'aquest miraculós bell paisatge de Cadaqués? L'estructura i solament això! Cada monticle, cada perfil de roca podien haver estat dibuixats pel mateix Leonardo! Fora de l'estructura no hi ha pràcticament res. La vegetació és quasi inexistent. Solament les oliveres com a molt petites, la planta grogenca de les quals, com a grisada i venerable cabellera, corona les filosòfiques pistes de les muntanyes, arrugades per a gustejats racons i rudimentaris senderons, mig esborrat pels cardots..."

Dalí estava acostumat de petit al paisatge de Cadaqués. Era el seu paisatge. Figueres, Cadaqués, l'Empordà que en el seu diari ja descriu, el 1920, amb molta precisió, una precisió pictòrica: "El poble de Cadaqués és un poble de cases blanques, vora del mar, tocant a l'aigua. Els carrers són estrets, quasi tots empedrats...". La seva casa de Cadaqués, "en una platja lluny del poble, ben a la vora del mar, hi ha una casa blanca. Les finestres i el balcó són pintats de verd i a dintre, al menjador, les bigues són blaves com el mar. En aquell lloc hi ha una gran quietud. Cap al tard, quan el cel palideix i esdevé nacrà, quan l'aigua és quieta i a punta dels primers estels, reina una gran quietud. Sols el cant d'un grill..."

Cadaqués serà la veritable pàtria de Dalí, acostumat a Figueres i a l'Empordà; en tindrà prou nostàlgia per tornar-hi sempre i per instal·lar-s'hi una bona part de la seva vida. El 1930 compra una barraca a Portlligat que després esdevindrà la seva casa amb una estructura arquitectònica intrincada i laberíntica feta per ell i en funció de la seva complicada aventura intel·lectual: "La nostra casa ha crescut exactament com una veritable estructura biològica, per brots cel·lulars. A cada nou impuls de la nostra vida li corresponia una nova cel·lula, una cambra. El nucli va fer el deliri paranoico-crític de Lúcia, que ens va obsessionar amb la primera cel·lula". El 1932 la casa constava de dues barraques i un petit annex, l'actual

repartidor. Des del 1935 els Dalí volen ampliar la casa i això s'anirà fent de manera progressiva fins a arribar a l'espectacle permanent que és la construcció que avui podem visitar. El paisatge de Portlligat està sempre present en les obres de Dalí. Ell el veia des de casa seva i el trobem com a fons de la major part de les seves obres: "Portlligat està situat a 15 minuts de Cadaqués, a l'altra banda del cementiri. És un dels llocs més àrids, minerals i planetaris de la terra... La brisa matinal dibuixa somriures de petites onades joiosos en les aigües; a la tarda i sovint, a conseqüència dels illots que fan de Portlligat una mena de llac, l'aigua està tan tranquil·la que reflecteix els drames del cel crepuscular". *Leda atòmica*, del 1949, només és un entre tants exemples d'aquest paisatge integrat en les seves pintures; un paisatge en el qual Gala hi és personatge essencial, paisatge

'Leda atòmica' (1949) integra el paisatge de Portlligat a la pintura daliniana

clàssic i visió surrealista: "Al final d'aquest dia de tardor lluminós de Portlligat em distreia posant en equilibri damunt les espatlles de Gala, dues costelles de xai a la brasa i observant el moviment de les ombres tènues produïdes per la incidència de la carn d'anyell damunt la pell de la dona que estimo a la posta de sol".

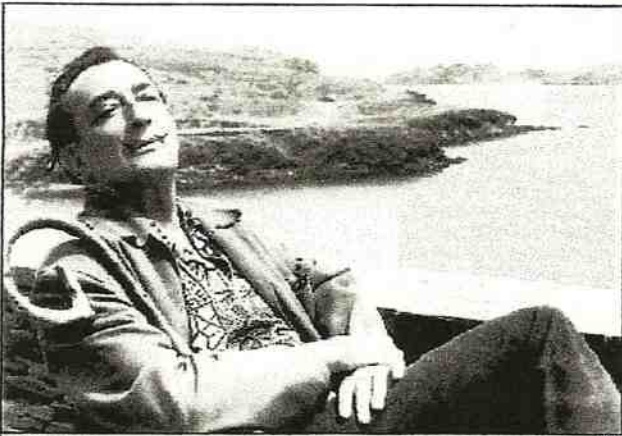
Cadaqués, Portlligat, l'Empordà: les tramuntanades de Dalí. Ell passava cada any uns mesos a Portlligat i els altres entre París i Nova York. Sovint utilitzava l'Empordà per explicar al món la raixa empordanesa. Lluís Racionero recorda una de les seves converses, quan, a Nova York davant una senyora que defensava el vegetarianisme, Dalí li va dir: "Els millors bròquils del món són els de Vilabertran". Quan arriba a

Pages de Climent el centre de l'univers era Vila-sacra, per Dalí ho va ser Figueres, i la transformació d'un teatre sense història en una obra d'art daliniana correspon exactament a l'escenificació permanent de l'art que Dalí va saber emprendre. L'obra i la memòria de Dalí sense raixa no serien res.

El castell de Púbol va ser un regal de Dalí a Gala, la màxima expressió de la seva passió amorosa; va ser un somni esdevingut realitat que s'havia iniciat a la Toscana feia molts anys. Gala tenia 74 anys. Va ser l'última tramuntanada, una obra d'art, transformació d'una arquitectura medieval en veritable follia. Dalí era coherent. Hi ha dues tombes bessones al celler amb un forat perquè els morts es poguessin donar la mà. Només Gala hi és enterrada.

Per què Dalí no hi reposa?

Ara potser es realitzarà una tramuntanada pòstuma de Dalí al castell de Quermançó, una idea surrealista, la construcció d'un orgue de la tramuntana, que utilitzaria el característic vent de la regió i el transformaria en sons i melodies que se sentirien des de Cadaqués, el poble que Dalí havia adorat des de la infància "amb una fidelitat quasi fanàtica".

Dalí a la terrassa de Portlligat amb el paisatge de les seves pintures

1. Predestinacions
2. Naixements
3. Putrefaccions
4. Surrealismes
5. Escripcions
6. Referències
7. Tramuntanades
8. Febleses
9. Obsessions
10. Anticipacions
11. Narcisismes
12. Perpinyanades
13. Paranoico-críticismes
14. Automatismes
15. Desdoblaments
16. Academismes
17. Desviacions
18. Enriquiments
19. Masturbacions
20. Escatologies
21. Escenificacions
22. Franquismes
23. Sublimacions
24. Grotineries
25. Decadències
26. Recuperacions
27. Contra Dalí